

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 1

Tid: 22. november 1994 kl. 09.00 -12.00 og kl. 15.00 - 18.00
24. november 1994 kl. 09.00 -12.00 og kl. 13.00 - 17.30

Sted : Samelandssenteret, Karasjok

Representanter:

1. Olav M. Dikkanen	21. Geir Tommy Pedersen
2. Magnhild Mathisen	22. Sven Roald Nystø
3. Berit Ranveig I. Nilssen	23. Margreta Påve Kristiansen
4. Steinar Pedersen	24. Aage Pedersen
5. Marianne Balto Henriksen	25. Olav Andersen
6. Hartvik Hansen	26. Anders Oskal
7. Ragnhild Nystad	27. Inger-Ann Fossli
8. Egil Olli	28. Magne A. S. Huuva
9. John Henrik Eira	29. Per Solli
10. Ole Henrik Magga	30. Roger Pedersen
11. Heaika Skum	31. Ing-Lill Pavall
12. Inger Anne S. Gaup	32. Amund Eriksen
13. Peder Mathisen	33. Nils O. Nilsen
14. Alf Edvard Nystad	34. Jarle Jonassen
15. Jens Petter Olsen	35. Åsta Vangberg
16. Tore Bongo	36. Odd Kappfjell
17. Terje K. Haugen	37. Máret Guhttor
18. Ingar Eira	38. Johan Mikkel Sara
19. Mary Mikalsen Trollvik	39. Berit Johnskareng
20. Eilif O. Larsen	

Følgende representanter hadde meldt forfall:

- Representant nr. 17 Terje K. Haugen
- Representant nr. 10 Ole Henrik Magga
- Representant nr. 27 Inger Ann Fossli
- Representant nr. 19 Mary Mikalsen Trollvik
- Representant nr. 18 Ingar Eira

Følgende representanter er midlertidig fratrudd vervet som medlem i Sametinget:

- Representant nr. 22 Sven Roald Nystø
- Representant nr. 9 John Henrik Eira

Følgende vararepresentanter tok sete:

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 2

Rolf Arhur Johansen, vararepresentant for representant nr. 19
Idun Hennie Meli, vararepresentant for representant nr. 18
Judy Danielsen, vararepresentant for representant nr. 27
Klemet J. Hætta, vararepresentant for representant nr. 10
Per Edvin Varsi, vararepresentant for representant nr. 17
Karen Inga Eira, vararepresentant for representant nr. 22
Marit Sofie Holmestrand, vararepresentant for representant nr. 9
Arne Mortensen, vararepresentant for representant nr. 24. Tok sete 24.11.94 kl. 0900.

Det ble innvilget permisjon til følgende representanter:

Aage Pedersen, fra kl. 0900 den 24.11.94
Marianne Balto Henriksen, fra klokken 0900 til 1330 den 24.11.94
Margrete Påve Kristiansen, fra klokken 1645 den 24.11.94
Jens Petter Olsen, fra klokken 1700 den 24.11.94

Saksliste:

- SAK 38/94**   **KONSTITUERING AV PLENUMSMØTET**
- navneopprop, permisjoner, innkalte vararepresentanter
- godkjenning av innkalling og saksliste
- SAK 39/94**   **SAMETINGSRÅDETS BERETNING OM VIRKSOMHETEN,
HERUNDER REFERATSAKER.**
- SAK 40/94**   **SPØRSMÅL TIL SAMETINGSRÅDET I.H.T.
FORRETNINGSORDEN § 26**
- SAK 41/94**   **KUNNGJØRING AV NYE SAKER**
- SAK 42/94**   **SAMETINGETS BUDSJETT 1995 - FORDELING**
- SAK 43/94**   **SAMETINGETS BUDSJETT FOR 1996 - NYE BEHOV**
- SAK 44/94**   **PRINSIPPER OG RETNINGSLINJER FOR OPPBYGNING,
ORGANISERING OG INNHOLD FOR 10-ÅRIG GRUNNSKOLE**
- SAK 45/94**   **RAPPORT OM SITUASJONEN FOR SAMISK SPRÅK I NORGE
1993**
- SAK 46/94**   **INNSTILLING FRA SAMETINGETS GRUPPE FOR OFOTEN
OG SØR-TROMS SPRÅKOMRÅDE**

SAK 47/94 MØTEPLAN FOR SAMETINGET 1995

SAK 48/94 PERMISJONSSØKNAD - OLE HENRIK MAGGA

SAK 38/94 KONSTITUERING AV PLENUMSMØTET
- navneopprop, permisjoner, innkalte vararepresentanter
- godkjenning av innkalling og saksliste

Møtelederskapet ved Egil Olli åpnet møtet. Det ble foretatt navneopprop.

a) Godkjenning av innkalling:

Vedtak: Innkallingen av 4. november 1994 ble enstemmig godkjent.

b) Godkjenning av saksliste:

Møtelederskapet trakk tilbake sak 48/94, og opplyste at saken ville bli behandlet i plenums møte i februar i forbindelse med revisjon av Sametingets forretningsorden.

Vedtak: Sakslisten som fulgte innkallingen, med utsettelsen av sak 48/94, ble enstemmig godkjent.

SAK 39/94 SAMETINGSRÅDETS BERETNING OM VIRKSOMHETEN, HERUNDER REFERATSAKER.

Rådets beretning ble tatt til etterretning.

Egil Ollis forslag om å behandle permisjonssøknaden fra Ole Henrik Magga som siste sak, 48/94, under plenums møtet ble vedtatt.

SAK 40/94 SPØRSMÅL TIL SAMETINGSRÅDET I.H.T. FORRETNINGSORDEN § 26

I henhold til § 26 i Sametingets forretningsorden ble følgende spørsmål fremmet og besvart:

Spørsmål fra Arbeiderpartiet v/Steinar Pedersen:

I følge stortingsproposisjon nr. 1 1994-95, er det etablert en styringsgruppe for å bedre betingelsene for næringsutvikling i Nord-Norge. Denne gruppa består av statsministeren, en rekke statsråder, fylkesodførerne, og Sametingspresidenten.

Hvilken strategi legges det opp til fra sametingspresidenten for dette arbeidet, og i hvilken grad vil Sametingets plenum bli trukket med i utformingen av de målsettinger som skal prioriteres fra samiske side?

Sametingsrådets svar til A. beiderpartiet v/Steinar Pedersen:

I St.prp. nr. 1 (1994-1995) - Kommunal- og arbeidsdepartementet - side 23 - 24 sies det at det er etablert en styringsgruppe som skal arbeide med å bedre betingelsene for næringsutvikling og satsing på Nord-Norges særlige fortrinn. Sametingspresidenten skal delta i styringsgruppen sammen med Statsministeren, Utenriksministeren, Kommunal- og arbeidsministeren, Nærings- og energiministerens, Fiskeriministerens og fylkesordførerne i landsdelen.

Denne arbeidsgruppen er ennå ikke blitt sammenkalt. Man har fra Sametingets side ikke fått noen melding fra Regjeringen om når dette vil skje. Sametingsrådet antar at Regjeringen blant annet vil avvente resultatet av EU-avstemningen den 28. november.

Straks det settes opp sakliste for et møte, og det dermed blir mer klarhet i hva gruppen skal arbeide med, vil man ha grunnlag for å planlegge arbeidet fra Sametingets side. Sametingets plenum vil selvsagt bli orientert og trukket inn på vanlig måte straks vi vet hva gruppen skal arbeide med.

Spørsmål fra Arbeiderpartiet v/Johan M. Sara:

Samisk infosenter i Oslo:

Foreligger det en bevilgning til samisk informasjonssenter i Oslo? I tilfelle - hvilke planer foreligger for å iverksette tiltaket.

Sametingsrådets svar til Arbeiderpartiet v/Johan M. Sara:

Sametinget søkte i brev av 13. desember 1993 om midler kr. 300.000,- til Sametingets informasjonsplanarbeid. Disse midlene var av departementet avsatt til etablering av et samisk informasjonssenter - uten at departementet hadde realisert etableringen på søknadstidspunktet.

På et budsjettmøte med Kommunal- og arbeidsdepartementet 22. februar 1994 hvor visepresident Ing-Lill Pavall, rådsmedlem Máret Guhttor og Sametingets direktør deltok, ble det etterlyste svar fra departementet på Sametingets søknad. Møtelederen, politisk rådgiver Sverre O. Johansen, lovte en snarlig vurdering av Sametingets søknad.

Etter at departementet ikke hadde besvart Sametingets søknad ble saken tatt opp igjen av Sametingets direktør i møte med departementsråd Ulf Sand i Kommunal- og arbeidsdepartementet 7. juni 1994. På møtet fikk direktøren en klar forståelse av at departementet var innstilt på å innvilge søknaden som omsøkt.

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 5

Kommunal- og arbeidsdepartementet har i brev av 20.07.94 bevilget Sametinget kr. 300.000,- til informasjonsplanlegging i Sametinget (jf. vedlagte brev).

I brevet skriver departementet følgende:

"Midlene skal benyttes til planlegging og forberedelser av et samisk informasjonssenter i Oslo. Det forutsettes at senteret inngår som ledd i planleggingen av Sametingets overordnede informasjonsstrategi. Vi forutsetter at Sametinget legger frem en prosjektbeskrivelse med budsjett over den del av planen som omfatter informasjonssenteret i Oslo." (vår understreking)

Vi er i ferd med å utarbeide en informasjonsstrategi for Sametinget i samarbeid med Statens informasjonstjeneste. Strategiprojektet er planlagt ferdig 31. mars 1995. Informasjonsstrategien med forslag til informasjonstiltak på kort- og lang sikt vil bli behandlet av Sametingets plenum. Departementet har forutsatt at senteret skal inngå i Sametingets overordnede informasjonsstrategi. Siden dette arbeidet pågår har vi på dette tidspunkt ikke grunnlag for å trekke konklusjon om hvorvidt etableringen av informasjonssenteret i Oslo vil bli realisert. Vi vil understreke at tilsagnet om støtte fra departementet vil bli nyttet til informasjonsplanlegging. Sametinget vil få informasjonsstrategien til behandling når den foreligger.

SAK 41/94 KUNNGJØRING AV NYE SAKER

1. Representanten Hartvik Hansen fremmet på vegne av Sámedemokrátat følgende sak:

Mildrid Mudenias søknad om hyttetomt ved Skálvejávrí i Tana kommune

Etter Samedemokratenes mening er dette en prinsipiell sak og at Sametinget må vurdere om ILO konvensjon nr. 169 kan komme i betraktning i liknende saker .

Før endelig vedtak fattes av Statsskog SF mener vi det er viktig at Sametingets plenum henstiller til Sametingsrådet, i samråd med gruppene, om å gi en uttalelse på vegne av Sametinget som vedlegg til saksdokumentene.

Det bør spesielt vurderes om driftsforholdene for de som driver med kombinasjonsnæringer blir ivaretatt i så henseende.

2. Samejoavku /Samegruppa v/ Hartvik Hansen fremmet følgende sak:

Planlagt forbudssone for motorsykkel i Indre-Finnmark

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 6

Vår gruppe er informert om at fylkesmannens miljøvernavdeling har avholdt et møte i Alta, hvor ikke alle berørte parter var representert.

Arbeidet planlegges videreført og Sametinget må kreve å bli representert i dette planarbeidet.

3. Samegruppa fremmet følgende sak:

Kommunikasjon i Hellmofjorden, Tysfjord

I febr. d.å. ble samisk handlingsplan for Nordland Fylke behandlet i Sametinget. Nordland Fylkeskommune fikk ros for sitt planarbeid.

Et viktig mål i planen er å opprettholde hovedtrekkene i bosetningsmønsteret og sikre livsvilkårene i samiske bosetningsområder. Fylkeskommunen sier i klartekst at for å greie dette må det bevilges nødvendige økonomiske midler. For Hellekofjorden og den veiløse bygda Musken er god kommunikasjon av avgjørende betydning for å sikre et livskraftig samfunn.

Vi registrerer med skuffelse at Fylkeskommunens prioriteringer i denne saken synes å ha vært det stikk motsatte av målsetningene i deres egen plan. Rutefrekvensen er redusert og det er satt inn en mye dårligere båt enn før.

På denne bakgrunn vil vi be rådet følge opp denne saken. Alle krefter må settes inn på å sikre livsvilkårene til den samiske bygda Musken.

4. Representanten Johan M. Sara fremmet følgende sak:

Norske samers forhold til EU-samarbeidet

Etter at Finland og Sverige har sagt ja til å gå inn i EU, har situasjonen endret seg betraktelig med tanke på norske samers forhold til EU.

I den forbindelse ber jeg Sametinget behandle saken på nytt.

Ved at Sametinget oppfordrer norske samer til å si nei til EU, er Sametinget med på å skape nye grenser mellom samene i Norden. Hvis Norge blir stående utenfor EU vil de norske samene utelukke seg selv i å være med på utforme den fremtidige urbefolkningspolitikken i Europa. Det vil skape store problemer for det framtidige samarbeidet mellom samene, med tanke på f.eks. Sameregion, felles samisk konvensjon osv.

Johan M. Sara trakk forslaget tilbake, men ville ha protokolltilførsel med samme innhold.

5. Representanten Per Edvind Varsi fremmet følgende sak:

Det avholdes snart en konferanse i Sametingsregi for å gjennomgå høyskoleutdanning innenfor samiske språk og kultur for særlig den delen av den samiske befolkning som har mista sitt opprinnelige språk.

6. Representanten Geir Tommy Pedersen, NSRs Sametingsgrupe, fremmet følgende sak:

Krav om språkopplæring for den voksne samiske befolkning uten personlige kostnader

De generasjoner av samer som har tapt sitt språk på grunn av tidligere fornorsknings- og assimileringpolitikk må gis muligheter til å lære det samiske språk uten at det medfører personlige kostnader for den enkelte.

Stortinget peker på dette i St. meld. nr. 52 Om norsk samepolitikk, der det heter:

"På grunn av tidligere assimilasjonspolitik er mange samer nektet retten til å lære sitt språk i skolesammenheng. Regjeringen tar sikte på å vurdere denne problematikken nærmere, og om gjeldende voksenopplæringsordning fullt ut dekker de rettferdighetskrav denne assimilasjonspolitikken har skapt."

I sametingsplanen kommer det klart fram at det er nødvendig med spesielle tiltak for samer som aldri har fått opplæringstilbud i samisk og at disse tilbud skal skje uten kostnader for den enkelte.

7. Representanten Steinar Pedersen fremmet følgende sak:

Miljøspørsmål i Tanadalen

Sametinget konstaterer at den omfattende hyttebygging på finsk side av Tanadalen har ført til betydelige ulemper for den lokale samiske befolkning. Særlig gir dette seg utslag i at de lokale laksefiskerne fortrenses fra sine tradisjonelle fiskeplasser.

Gruppen er også kjent med at den finske-norske grensevassdragskommisjonen har viet dette spørsmålet stor oppmerksomhet, og bedt miljøvernministeren i Norge og Finland om å drøfte det presset på ressursene som hyttebygginga og utviklingen av turindustrien fører med seg.

Vi vil be om at dette følges opp fra vår miljøvernstatsråd slik at man fra norsk side øker påvirkningen i forhold til Finland for å bevare miljøet i dette sentrale fellessamiske området.

Sametinget er likeledes meget bekymret for spredningsfaren av Gyrodactylus salaris til de nordlige laksevassdragene. Sametinget ber derfor om at miljøvernministeren også tar dette opp med sin finske kollega, og at kravene fra finsk side blir imøtekommet når det gjelder oppdrettsvirksomhet nært Tanavassdraget.

8. Representanten Berit Ranveig Nilssen fremmet følgende sak:

Opprettelse av fiskeoppdrettsanlegg i Nesseby kommune:

Artic Seafarm, Bugøynes i Sør-Varanger har fått tillatelse til å opprette fiskeoppdrett i Grasbakken - havna i Nesseby kommune. Dette selv om kommunen og andre høringsinstanser har gått imot dette i høringsrunden.

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 8

Anleggets beliggenhet vil medføre at hele havna i Grasbakken vil bli "stengt" for all båttrafikk og fiskemuligheter.

Dette fordi det i oppdrettsloven heter at man ikke har lov til å ferdes innenfor en sikkerhetssone på 100 m rundt anlegget. Det er snakk om to anlegg, og de må ligge minst 100 m fra hverandre. Her blir det snakk om total sikkerhetssone inkl. anlegget på ca. 400- 500 m. Det vil føre til total sperring av Veinesfjorden, som er en smal fjord.

Anlegget vil bli liggende i en meget farlig sone i forhold til smittespredning til laksevasdrag i nærheten. Anlegget vil ligge ca. 1 km fra Nyelva

7 km fra Bergebyelva

15 km fra Vesterelva

19 km fra Vestre Jakobselv

Nesseby kommune har vedtatt en næringsplan for kommunen. I denne planen er det planlagt bruk av Grasbakken havna til fiskeri og transport. Sperring av havna vil få en katastrofal følge for lokalbefolkninga i kommunen.

Tradisjonelt har havna vært brukt til fiskeformål i lange tider, da dette er en naturlig havn.

Vedtak

Foreslåtte nye saker, unntatt sak 4, oversendes Sametingsrådet til behandling.

SAK 42/94

SAMETINGETS BUDSJETT FOR 1995 - FORDELING

Dokumenter:

- St.prp. nr. 1 (1994-95) Statsbudsjettet for budsjetterminen 1995
- Sametingsrådets brev av 10. oktober til Stortingets kommunalkomité
- Utskrift av møtebok sak 34/93 Sametingets budsjett for 1994 - fordeling

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametinget legger med dette frem sin budsjettfordeling for 1995. Fordelingen berører virkemidlene som er foreslått bevilget i St.prp. nr. 1 (1994-95) Statsbudsjettets kapittel 0540 Sametinget. Denne fordelingen gjøres under forbehold av Stortingets endelige godkjenning av Statsbudsjettet.

Fordeling av forvaltningsoppgaver

Sametinget legger opp til at forvaltningsoppgavene skal fordeles som følger:

Samisk næringsråd

Samisk utviklingsfond

Forsøksprosjektet med næringskombinasjoner
Tilskudd til samisk husflid
Utdanningsstipend til samisk ungdom

Samisk kulturråd

Samisk kulturfond
Tilskudd til samiske kulturhus, (NY)
Tilskudd til samiske kulturorganisasjoner
Tilskudd til samiske barns oppvekstvilkår
Tilskudd til samisk forlagsdrift

Samisk språkråd

Tilskudd til tospråklighet til kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk

Sametingsrådet

Tilskudd til gruppesekretærer i Sametinget
Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner

Kap. 0540 post 51 Samisk næringsråd

Det avsettes totalt kr. 16.930.000 til samisk næringsråds forvaltning i 1995. Midlene skal gå til samisk utviklingsfond, samt prøveprosjektet med næringskombinasjoner som omtalt i Stortingsproposisjonen. Sametinget vil imidlertid knytte noen kommentarer til næringsrådets løpende forvaltning av midlene. Kommentarene er basert på tingets behandling av evalueringen av samisk utviklingsfond i sak 36/94.

Fondet bør styrke kvinneprofilen i sin virksomhet. Dette innebærer en styrking av støtten til virksomheter med tradisjonelt høy kvinneandel. Sametinget vil i denne sammenheng spesielt trekke fram duodji som et slikt satsningsområde. Samisk næringsråd bør etablere en form for avtale med t.eks. Duodjeinstituhta om forhold knyttet til markedsanalyser og veiledning/kompetanseformidling, slik at de utøvere som søker å etablere ny virksomhet kan få den påkrevde assistanse i en startfase. En slik formalisert avtale bør kunne etableres som et resultat av de krav som stilles i forbindelse med støtten til duodji over Sametingets post 70.

Forøvrig vil Sametinget videreføre den profil fondet har i forhold til primærnæringene.

Kap. 0540 post 52 Samisk kulturråd

<u>Tiltak</u>	<u>1994</u>		<u>1995</u>
52.1 Samisk kulturfond	5.000		5.000
52.2 Tilskudd til samisk forlagsdrift	1.500	>	1.500
52.3 Tilskudd til samiske kulturhus (NY)	1.965	>	1.965
52.4 Tilskudd til samiske kulturorganisasjoner	740	>	740

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 10

Holdt av under post 70		600
Sum	* 9.205	** 9.805

(Alle beløp i 1000 kr.)

> betyr inntil.

* inkluderer kr. 500.000,- til samisk kunstnersenter på post 70.

** inkluderer kr. 600.000,- til kulturrådets disposisjon på post 70.

Sametinget har så langt ingen merknader til kulturrådets støttepraksis i samisk kulturfond.

Sametinget understreker at tilskuddet til samisk forlagsdrift er ment å brukes til å støtte opp om en samisk forlagsdrift som sikrer et bredt spekter av samiske utgivelser. Sametinget vil på grunnlag av en gjennomgang fra Samisk kulturråd drøfte hvordan dette best kan oppnås, eventuelt ved sterkere prioritering av et samisk hovedforlag.

Sametinget foreslår under post 52 å etablere en ny driftstilskuddsordning til samiske kulturhus. Denne ordningen vil for 1995 omfatte driftstilskudd til Samisk kultursenter i Hattfjelldal, Árran lulesamiske senter og Samisk kunstnersenter i Karasjok. På grunn av en feilpostering i St.prp. nr. 1 er ikke Samisk kunstnersenter i Karasjok inkludert i denne bevilgningen. Dette innebærer at Sametinget under post 70 vil måtte øremerke midler tilsvarende som for inneværende år, det vil si kr. 500.000,- til det formål. Bevilgningen til kulturhus vil dermed bestå av inntil kr. 2.465.000,-. Samisk kulturråd forestår bevilgningen til disse omtalte kulturhus på bakgrunn av institusjonenes fremlagte budsjetter og regnskaper.

Ordningen med støtte til samiske kulturorganisasjoner omfatter som bemerket i Sametingets budsjettbehandling for post 52 i inneværende år, støtte til kunstnernes organisasjoner, samisk idrett og samiske organisasjoner som ikke omfattes av tilskuddet til samiske hovedorganisasjoner. Det bevilges derfor inntil kr. 740.000,- til denne ordningen av post 52, samt at det settes av en øremerket ramme på kr. 100.000 fra post 70 som kompensasjon for økt søknadsmasse til ordningen. Totalt innebærer dette at kulturrådet vil ha inntil kr. 840.000,- til disposisjon for 1995.

Kap. 0540 post 53 Samisk språkråd

Sametinget fastsatte på sitt møte i mai nye retningslinjer for tildeling av midler fra samisk språkråds bevilgning under post 53. For 1995 er bevilgningen tilsvarende årets bevilgning, det vil si at rammen er satt til kr. 16.650.000,-.

Samisk språkråd har fått i oppgave å lede arbeidet med gjennomføringen av Sametingets planer for styrking av samisk språk i ulike samiske områder. Til nå har det dessverre ikke vært mulig å få etablert midler til gjennomføring av de allerede vedtatte planene for sør- og lulesamisk område. Hver av disse planene inneholder en del konkrete forslag til prosjekter som også er mulig å benytte i forskjellige deler av landet, deriblant innenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Sametinget vil henstille språkrådet om å prioritere prosjekter og planer som kan bidra til at man høster erfaring og kompetanse på språkutviklingstiltak.

Det har i løpet av de årene ordningen med tilskudd til kommuner og fylker vært relativt mye debatt rundt ordningene. Sametinget vil anmode samisk språkråd om å etablere en tettere kontakt med de berørte kommuner og fylkeskommuner for utveksling av erfaring, eventuelt samarbeid om større språkprosjekter. Tinget vil igjen minne om at man ved bruk av disse midlene skal søke å øke de enkelte institusjoners egen evne til å oppfylle sine lovpålagte forpliktelser. Den beste måten vil etter tingets oppfatning være å styrke de enkelte ansattes individuelle kompetanse i samisk språk, og dermed institusjonenes kompetanse, i motsetning til å benytte midlene til ren oversetter- og tolketjeneste.

Kap. 0540 post 70 Andre samiske formål

Sametinget vil fordele årets ramme på kr. 9.700 som følger:

Tiltak	1994	1995
70.1 Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner	2.700	* 2.600
70.2 Tilskudd til gruppesekretærer i Sametinget	850	850
70.3 Utdanningsstipend til samisk ungdom	800	800
70.4 Tilskudd til samiske barns oppvekstvilkår	1.250	1.250
70.5 Tilskudd til samisk husflid	4.100	** 3.600
Avsettes Samisk kulturråds disp.		*** 600
Sum	9.700	9.700

* Se merknad under post 52 om samiske kulturorg. og kommentarene til post 70.

** Reduseres på grunn av at samisk kunstnersenter vil få sin bevilgning over kulturrådets budsjett.

*** Konsekvens av * og **.

Sametingsrådet vil over post 70.1 kun bevilge midler til samiske hovedorganisasjoner i henhold til de retningslinjene som er vedtatt av Sametinget i juni 1993. Dette er årsaken til at kr. 100.000,- overføres til kulturrådets disposisjon til ordningen med støtte til kultur-organisasjoner. Dette innebærer at rammen på post 70.1 settes til kr. 2.600.000,-.

Årets ramme medfører ingen økning fra tidligere år. Det er derfor ikke rom for økning av bevilgningen til gruppesekretærer i Sametinget. Tingets foreslåtte ompostering av kr. 380.000,- fra post 01 til post 70 er heller ikke gjennomført, slik at rammen på post 70.2 settes til kr. 850.000,-.

Ordningen med utdanningsstipend til samisk ungdom var planlagt øket til kr. 900.000 for skoleåret 1994-95. Dette under forutsetning av en økning i rammen på post 70. Denne økningen har ikke funnet sted slik at man ikke finner å kunne øke rammen utover de kr. 800.000,- som ble bevilget i 1994. Sametinget vil imidlertid be samisk næringsråd foreta en konkret vurdering av ordningen med hensyn på justeringer i retningslinjene, samt eventuelt behov for økninger i rammen.

Sametinget er kjent med at Duodjeinstituhta søker å få et fast statlig tilskudd til sin virksomhet. Til nå har instituttet fått sin bevilgning gjennom post 70.5 samisk husflid. Denne ordningen er til nå ikke gjennomgått med tanke på en sterkere grad av prioritering. Sametinget vil anmode samisk næringsråd om å vurdere tilskuddsordningen med hensyn til instituttets fremtidige

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 12

behov, næringsrådets behov for faglig bistand, samt øvrige støttemottakeres bidrag til Sametingets nye satsning i forhold til duodji som næringsvei (ref. post 51).

For 1995 vil det settes av en ramme på kr. 3.600.000,- over post 70.5. Dette gir i utgangspunktet ikke rom for styrking av støtten til noen enkeltinstitusjon. Tinget er imidlertid opptatt av at det stilles strengere krav til de enkelte støttemottakere. Gjennom utviklingsfondet åpnes det nå for en mer liberal støttepraksis til de enkelte utøverne, dette stiller større krav til støtteapparatet som denne bevilgningen er en ordning for.

Sametinget vil derfor at næringsrådet foretar en kritisk gjennomgang av de enkeltes rolle innenfor denne ordningen. Med dette utgangspunktet vil bevilgningen til Duodjeinstituhta kunne fastsettes som en egen fast ordning fra 1996, så fremt næringsrådets krav til faglig bistand kan oppfylles.

Det tas forbehold om Stortingets endelige behandling av statsbudsjettet.

SAK 43/94

SAMETINGETS BUDSJETT FOR 1996 - NYE BEHOV

Dokumenter:

- Utskrift av møtebok sak 9/94 STATSBUDSJETTET FOR 1995 - PROBLEM- OG STILLINGSNOTAT
- St.prp. nr. 1 (1994-95) for budsjetterminen 1995 Kommunaldepartementet, Kap. 0540 Sametinget

Sametinget fattet følgende vedtak:

I det Sametinget viser til tidligere års budsjettbehandling vil Sametinget med dette fremme nye behov for budsjettåret 1996. De enkelte punkter er i stor grad tidligere kommentert i tingets årlige behandling av Sametingets problem- og stillingsnotat.

Fra og med inneværende år legges det opp til at Sametingsrådet forestår den videre korrespondanse med sentrale myndigheter, hvilket innebærer utforming av problem- og stillingsnotat og videre forhandling om økning i budsjetttrammene.

Sametinget vil spesielt fremheve språksatsningen som det mest prioriterte satsningsområdet i 1996. Det bør her spesielt satses på voksenopplæring med sikte på å gi språket tilbake til de som har mistet det. I tillegg vil dette skape nye arenaer for barna som i dag får samiskopplæring i skolen, men som kun kan bruke språket der.

På bakgrunn av tidligere uttrykte behov fra Sametingets side, og ovenstående merknader til særskilte satsningsområder, fremmer Sametinget følgende nye behov på budsjettet for 1996:

1. **Språkutviklingsarbeid:** Til utvikling og styrking av samisk språk og prosjektarbeid også utenfor forvaltningsområdet for samisk språk i h.h.t. de planer tinget har lagt er det behov for midler på tilsammen kr 3 mill.

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 13

2. **Samisk språkråd, Samisk orddatabank:** For å komme igang med prosjektet er det behov for midler på kr 0,5 mill. til denne etableringen.
3. **Samisk idrett:** Sametinget vil for 1996 opprettholde sin henstilling om etablering av en egen tilskuddsordning til samisk idrett. Tilskuddet etableres med en ramme på kr 0,7 mill.
  - **Frikjøpsordninger for Sametingsrepresentantene:** Det foreslås at denne ordningen etableres fra 1996 med kr 1,2 mill
  - **Midler til Spesielle utredningsoppdrag:** Sametinget foreslår at denne ordningen etableres med kr 4 mill.
  - **Samisk forlagsdrift:** Sametinget foreslår at posten tilskudd til samisk forlagsdrift økes med kr. 0,5 mill.
  - **Samisk kulturfond:** For å stimulere til utvikling av samiske kulturaktiviteter og ytringsformer vil Sametinget med dette opprettholde kravet og foreslå en økning på kr 3 mill.
  - **Samisk musikkfestival i Guovdageaidnu:** Sametinget foreslår derfor at det fra 1996 etableres et fast tilskudd til dette arrangementet, dette faste tilskuddet etableres med kr 0,5 mill.
  - **Samisk utviklingsfond:** For å få et bedre samsvar mellom den økonomiske rammen og virkeområdet foreslås det derfor at rammen utvides med kr 11 mill.
  - **Samiske barns oppvekstvilkår:** Sametinget foreslår at posten Samiske barns oppvekstvilkår økes med kr 0,8 mill.
  - **Samiske kulturhus:** Sametinget foreslår at denne ordningen styrkes med kr 2,6 mill. Dette vil blant annet inkludere Saemien Sijte på Snåsa.
  - **Tilskudd til praktisk kulturminnevernarbeid:** For å få satt i gang arbeidet med sikring og vedlikehold av samiske kulturminner foreslås det at denne ordningen etableres med kr 0,8 mill.
  - **Årlige tilskudd til Sametingslister:** Tilskuddsordningen må etableres i likhet med den årlige partistøtten som partiene på Stortinget og andre folkevalgte organer mottar idag. Sametinget foreslår at årlig bevilgning for 1996 etableres med kr 1,2 mill.
  - Det foreslås en tilleggsbevilgning på kr. 1000 000,- til informasjonsarbeid.

Sametingsrådet får i oppgave å utarbeide grundig dokumentasjon for de behov rådet velger å inkludere i sitt problem- og stillingsnotat overfor regjeringen. Rene administrative behov, som nye stillinger og øvrige driftsbehov, overlates til Sametingsrådet å vurdere og prioritere i forhold til nye oppgaver.

Sametinget viser til at følgende dokumenter gir føringer for tingets forslag til statsbudsjett for 1996:

- Sametingsplanen for perioden 1994-1997
- de årlige stortingsmeldinger om Sametingets virksomhet avgitt i forrige valgperiode
- Sametingets årsmelding for 1993
- Stortingsmelding nr. 52 (1992.93) Om norsk samepolitikk og Sametingets behandling av denne

Sametingsrådet bes jevnlig komme med en redegjørelse overfor plenum om status for budsjettarbeidet.

SAK 44/94

PRINSIPPER OG RETNINGSLINJER FOR OPPBYGNING,
ORGANISERING OG INNHOLD FOR 10-ÅRIGE
GRUNNSKOLE

Dokumenter:

- brev av 08.07.94 fra KUF m/høringsutkast til prinsipper og retningslinjer for oppbygning, organisering og innhold for 10-årig grunnskole
- brev av 14.07.94 fra KUF
- brev av 09.09.94 til KUF
- brev av 06.09.94 fra Samisk utdanningsråd til KUF- kopi
- brev av 15.09.94 fra Sør-Trøndelag og Hedmark Saemiej Saervi til KUF - kopi

Sametinget fattet følgende vedtak:

Utgangspunktet for Sametinget vurdering av denne sak er Grunnlovens § 110A som lyder:

"Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og utvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv."

Grunnloven forutsetter et samisk samfunnsliv og at vi samer selv skal kunne bevare og utvikle vår kultur, språk og samfunnsliv. Statens plikt er å legge forholdene til rette for det. Dette har også Stortingets Kirke- og undervisningskomite sterkt understreket ved behandlingen av Innst. O. nr. 80 (1992-93), hvor de uttalte:

"Komiteen vil peke på at Grunnlovens 110A pålegger Statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Ved gjennomføringen av Reform 94 må en således sikre at de samiske elevene gis et skoletilbud som er i tråd med intensjonene i Grunnloven. Reformen må ikke hindre den positive utviklingen som skjer i de samiske videregående skolene til beste for samisk ungdom. Tilbudene innenfor reindrift og duodji/samisk husflid må derfor fortsatt gis selvstendige utviklings-muligheter med utgangspunkt i det samiske samfunnet. Likeledes må de samiske elevens rettigheter til undervisning i og på samisk sikres. Det arbeidet som hittil er gjort og de tiltak som er satt i verk for å sikre samisk ungdom et utdanningstilbud på egne premissser, skal følges opp i framtiden." (Innstilling fra Kirke- og undervisningskomiteen om lov om endring i lov av 1974 nr 55 om videregående opplæring og i lov av 23. mai 1980 nr. 1 fagopplæring i arbeidslivet (Ot. prp. nr.31).)

Dette er ytterligere understreket i Stortingets behandling av St.meld. nr. 52 (1992-93), jf. innst. S. 116 (1993-94).

Sametinget vil i denne saken begrense sin uttalelse til forhold som er knyttet til den delen av dokumentet som omhandler samisk språk og kultur, og til begrepet "felles lærestoff" som er et gjennomgående begrep i dokumentet.

I punktet som omhandler samisk språk og kultur refererer høringsdokumentet til lære-planens generelle del, der det står at:

"Samisk språk og kultur er en del av denne felles arv som det er et særlig ansvar for Norge og Norden å hegne om. Denne arven må gis rom for videre utvikling i skoler med samiske elever, slik at den styrker samisk identitet og vår felles kunnskap om samisk kultur."

Her sies det at samisk språk og kultur skal gis rom for videre utvikling i skoler med samiske elever. Imidlertid står følgende like nedenfor:

"I det samiske forvaltningsområdet og i samiske skoler skal elevene møte stoff og arbeidsmåter som gir fordypning i samisk språk og kultur. Den enkelte skole skal formidle kjennskapet til de språk og kulturformer som er representert i skolekretsen. Samisk historie og samiske kulturytringer som duodji, joik, eventyr, osv. skal inngå som forpliktende innhold i andre fag."

I motsetning til læreplanens generelle del begrenser dette dokumentet fordypningen i samisk språk og kultur til det samiske forvaltningsområdet og samiske skoler. Formuleringen i høringsdokumentet kan ikke på noen måte sies å være i tråd med læreplanens generelle del, der utvikling av samisk språk og kultur ikke er begrenset til et bestemt område, men knyttet til skoler med samiske elever.

Sametinget har ved flere anledninger påpekt de negative konsekvensene som samelovens språkregler har hatt for utviklingen av samisk språk utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Sametinget vil også gjøre oppmerksom på at begrepet "forvaltningsområdet for samisk språk" er et begrep som er definert for og tiltenkt samelovens språkregler, og bruk av begrepet i en læreplan vil bidra til å undergrave intensjonen med språkreglene som jo er å styrke bruken av samisk språk slik det fremkommer i Ot.prp. nr. 60 (1989-90) Samisk språk:

"Lovforslaget er en naturlig konsekvens av den allmenne politiske enighet om at samisk språk skal gis utviklingsmuligheter og vern."

Videre sies det at:

"Det bør i den sammenheng understrekes at opprettelsen av et forvaltningsområde ikke betyr at det samiske språket ikke skal styrkes i kommuner utenfor området. Departementet legger tvert om vekt på at praktiseringen av reglene for forvaltningsområdet kan gi inspirasjon til liknende bruk av samiske språk utenfor området."

Det grunnleggende prinsippet om at skolen skal være en integrert del av samfunnet må også gjelde for samiske samfunn utenfor språkreglenes virkeområde. Forvaltningsområdet for samisk språk omfatter kun deler av det nordsamiske området, og en slik avgrensning som departementet her legger opp til vil bety at samiske elever utenfor forvaltningsområdet ikke vil ha andre rettigheter til utvikling av samisk språk enn det som omtales under "det felles lærestoffet". Dette vil være et tilbakeskritt i forhold til dagens samepolitikk og i forhold til de uttalelser og prinsipper Regjering og Storting har lagt til grunn i sin politikk overfor samene. Dette kommer klart fram i St.meld. nr. 52 Om norsk samepolitikk der Regjeringen bl.a. sier at:

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 16

"Skoletilbudet for samiske barn bygger på det grunnleggende prinsipp at skolen skal være en integrert del av samfunnet. Samenes etniske identitet, knyttet til sosiale og kulturelle forhold, danner en viktig forutsetning for læring."

Med henvisning til Sametingets uttalelse i saken om revideringen av grunnskoleloven, der tinget ønsker at en individuell rett til samiskopplæring skal lovfestes, vil Sametinget gå inn for at en i stedet for begrepet "det samiske forvaltningsområdet" bruker begrepet "samiske områder og skoler med samiske elever". Dette vil etter tingets mening sikre alle samiske barn lik rett til opplæring i samisk språk og kultur.

Sametinget er glad for at departementet i forbindelse med læreplanarbeidet legger opp til at grunnelementene i den samiske kulturen skal være en del av det som alle elever i grunnskolen i Norge skal møte. Dette er på linje med et av hovedmålene i sametingsplanen for perioden 1993-97 som er:

"tilfredsstillende kunnskaper om samiske forhold i det øvrige samfunnet".

I denne sammenheng er det også viktig å få frem at samene er i en særstilling som etniske minoritet i landet. Samene er en urbefolkning bosatt i fire land, og over halvparten av samene bor i Norge. Dette gjør at Norge har et spesielt ansvar for at samene kan bestå som folk også i fremtiden. Denne forpliktelsen går klart fram av Grunnlovens § 110 a, og ILO-konvensjon nr. 169 Om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater, som Norge som et av de få land i verden har ratifisert.

Sametinget er derimot ikke enig med departementet i at man sikrer samiske elever den mest likeverdige opplæring ved å utarbeide en nasjonal læreplan, med felles lærestoff og rom for lokalt tilpasset lærestoff. Konsekvensen av dette vil være at undervisningen for samiske elever bygger på den norske kulturarv, norsk tenkemåte, norske tradisjoner, normer og verdier, og hvor det som burde være grunnpilaren i den samiske skolen kun inngår som lokalt tilpasset lærestoff.

Den samiske utdanningen må ta utgangspunkt i at samene er et eget folk, og i at samisk språk og kultur er likeverdig med norsk språk og kultur. Dette må avspeiles i konkrete tiltak som skal sikre et reelt innhold i den samiske utdanningen. Planverket er et meget sentralt virkemiddel i denne sammenheng. Læreplanens funksjon og rolle som forsterker av samisk kultur og identitet avhenger av målsettingen og innholdet i planen. Sametinget kan ikke med sin beste vilje se hvordan en nasjonal læreplan skal kunne ivareta denne dimensjonen overfor samene når den kun skal være "et lokalt tilpasset lærestoff". Hvis fordypning i samisk språk og kultur kun skal inngå som lokalt tilpasset lærestoff, vil den enkelte kommune og skole, og ikke Sametinget, bestemme omfanget og innholdet i undervisningen som skal fremme samisk kultur og identitet.

Sametingets mål er å utvikle et samisk utdannings- og opplæringssystem som bidrar til å formalisere, utvikle og tilpasse kunnskaper, ferdigheter, holdninger, normer og verdier i det samiske samfunnet. En av forutsetningene for å kunne nå dette målet er at den samiske utdanningen settes inn i en helhetlig sammenheng. Sametinget som samenes folkevalgte organ skal ha myndighet til å utforme planverket for den samiske skolen.

Minimumsstandardene blir ivaretatt på bakgrunn av samarbeid og konkrete drøftinger med departementet med sikte på å ivareta Sametingets mål for den samiske skole, og departementets eventuelle minimumskrav til innhold.

Sametinget vil også vise til tingets behandling av utredningen om organiseringen av den samiske utdanningssektoren. Utvalget har i sitt forslag til modell for organiseringen av den samiske utdanningssektoren, gått inn for en modell som bl.a. gir Sametinget myndighet til å fastsette innholdet i fagplaner innenfor minimumsstandarder fastsatt i samarbeid med departementet. Utvalget mener at en slik myndighet er en av forutsetningene for å oppfylle ILO-konvensjon nr. 169, art. 27, og at en slik modell peker klarest framover mot en situasjon hvor den samiske folkegruppen selv, gjennom sine egne folkevalgte organer har ansvaret for utdanningens innhold og styring innenfor nasjonale minimumsstandarder. Det vil gi Sametinget reell innflytelse på den samiske utdanningssektorens utforming, og ikke bare på oppgaver tilknyttet administreringen av den.

Sametinget har i sin behandling av saken sagt seg enig i det syn utvalget har lagt til grunn for sitt forslag til modell. Tinget har påpekt at i et moderne samfunn er skole- og utdanningssystemet et av de viktigste vektøy et folk har for å videreføre sin kulturarv, sine tradisjoner, normer og verdier. Gjennom utdanningssystemets kunnskap om dokumentasjon og videreformidling vil kommende generasjoner kunne ta fullverdig del i den kultur de tilhører.

Hvis prosessen med overføring av oppgaver og myndighet til Sametinget på utdanningssektoren skal kunne få et reelt innhold, er det viktig at departementet følger opp de prinsipper utvalget som utredet organiseringen av den samiske utdanningssektoren la til grunn i sitt forslag, og som Sametinget har sluttet seg til. I motsatt fall vil det kunne skape hindringer for det videre arbeidet, og på den måten begrense mulighetene for å finne gode løsninger på vanskelige problemstillinger.

Sametinget må kraftig understreke at de prinsipper og retningslinjer som departementet har fremlagt ser ut til å være et tilbakeskritt i forhold til den tidligere mønsterplanen. For å leve opp til Grunnlovens krav må det ikke bare gis rom for samiske språk og kultur, men samisk kultur må ha en sentral plass i skolen. Derfor må det utarbeides eget samisk planverk med utgangspunkt i det som har vært gjort til nå (jf. mønsterplan fra 1987). Sametinget må konkludere med at departementet ikke legger opp til å oppfylle Grunnlovens bud.

SAK 45/94   RAPPORT OM SITUASJONEN FOR SAMISK SPRÅK I NORGE 1993

Dokumenter:

- Sameloven § 1-5 og kap. 3 - Samisk språk (sendt ut tidligere)
- Forskrift til Samelovens språkregler (sendt ut tidligere)
- Veiledning til forskrift til Samelovens språkregler (sendt ut tidligere)
- Rapport om situasjonen for samisk språk i Norge i 1992 (sendt ut tidligere)
- Rapport om situasjonen for samisk språk i Norge i 1993 (sendt ut tidligere)

Sametinget fattet følgende vedtak:

I Rapporteringsprosedyrer og endring av forskriftene

Sametinget er tilfreds med at Samisk Språkråd har utarbeidet en rapport om situasjonen for samisk språk både for 1992 og 1993. Samisk språkråd påpeker i sin rapport at det inntil 1992 ikke var gjort en undersøkelse om den samiske språksituasjonen i Norge, og at et slikt arbeid er svært vidstrakt og tidkrevende. Rapporten gir derfor ikke et fullstendig bilde av den samiske språksituasjonen i hele Norge da kartleggingsarbeidet er avgrenset til hovedsaklig forvaltningsområdet for samelovens språkregler som er 5 kommuner i Finnmark og 1 kommune i Troms (Kautokeino, Karasjok, Tana, Nesseby, Porsanger og Kåfjord). Samisk språkråd tar imidlertid sikte på å fullføre kartleggingen av språksituasjonen i andre områder etterhvert.

I følge §2, pkt. 4 i forskrift til Samelovens språkregler skal Samisk språkråd utarbeide en årlig rapport til Sametinget om situasjonen for samisk språk i Norge. Rapporten bør inneholde informasjon om bl.a.

- a/ omfanget av bruken av samisk språk i lokale og regionale organ som omfattes av samelovens kapittel 3 og av denne forskriften.
- b/ omfanget av bruken av samisk språk i offentlige samiske institusjoner og ikke-offentlige samiske institusjoner og samiske organisasjoner,
- c/ omfanget av bruken av samisk i ulike samiske bosettingsområder,
- d/ behandling av prinsipielle klagesaker etter samelovens kapittel 3,
- e/ omfanget av opplæringen i og på samisk i offentlige utdanningsinstitusjoner,
- f/ forslag til tiltak for bevaring og styrking av samisk språk i privat og offentlig sammenheng

Etter Sametingets mening er det tilstrekkelig at en fullstendig rapport om språksituasjonen i Norge om forhold som skissert i forskriftenes §2, pkt. 4, utarbeides kun hvert 4. år. En slik fullstendig rapport vil være et nødvendig grunnlagsdokument til Regjeringens melding om norsk samepolitikk til Stortinget hvert 4. år.

Forskriftens krav om en årlig og fullstendig rapportering om språksituasjonen i Norge, er svært omfattende og ressurskrevende. Sametinget er bekymret for at knappe ressurser vil måtte brukes til altfor omfattende årlige rapporteringer og fortrenge nødvendig arbeid som bevaring av samisk språk, utviklingsarbeid av skriftspråket, samt veilednings- og informasjonsarbeid om samiske språkspørsmål slik som skissert i forskriftens § 2, pkt. 2:

- a/ verne om den kulturarv som samisk skriftspråk og talespråk representerer, arbeide for bevaring og styrking av samisk språk
- b/ utvikle samisk terminologi,
- c/ fastsette skrivemåten av samiske ord og uttrykk innenfor rammen av de fastsatte nordiske samiske rettskrivninger,
- d/ veilede og informere om samiske språkspørsmål,
- e/ føre oversikt over kvalifiserte oversettere og tolkere,
- f/ fremme og delta i nasjonalt og nordisk samarbeid om samiske språkspørsmål.

I følge forskriftene er Samisk Språkråd ikke pålagt å utarbeide en årsmelding om dette arbeidet og om rådets øvrige virksomhet.

Etter Sametingets mening bør Samisk språkråd for ettertid utarbeide en årsmelding hvor bevaringen av språket, utviklingsarbeid og veilednings- og informasjonsarbeidet omtales og vurderes. Årsmeldingen bør i tillegg inneholde en beskrivelse av resultatoppnåelse av de revitaliseringstiltak som språkrådet har fått oppfølgingsansvar for i hht. til Sametingets spesielle språkplaner for områder hvor samisk språk står svakt.

I tillegg bør en årlig rapport utarbeides til årsmeldingen som et eget kapittel, eller et eget vedlegg, hvor det rapporteres om oppnådde resultater av igangsatte og gjennomførte tiltak i de fylkeskommuner og kommuner som får tilskudd fra tospråklighetsmidlene. Videre bør det rapporteres om resultatoppnåelse av spesielle tiltak/prosjekter som språkrådet har igangsatt eller gjennomført med tospråklighetsmidlene. Samisk språkråds årsmelding med den årlige rapporten, vil bli lagt ved Sametingets årlige melding til Kongen.

Sametinget vil i tråd med ønsket endring av rapporteringsprosedyrene, komme med forslag til endringer av Forskrift til samelovens språkregler. Sametinget vil samtidig vurdere endring av andre bestemmelser i forskriftene.

II Tiltak for utvikling og revitalisering av samisk språk

Samisk språkråd bør for ettertiden spesielt konsentrere seg om de forhold som gjelder bruk av samisk i offentlig sammenheng. Språkreglene i sameloven er i utgangspunktet gjort gjeldende for offentlige organer. Sametinget ser det som språkrådets oppgave å stimulere de offentlige organers evne og mulighet til å utvikle en tospråklig forvaltning.

I forslag til tiltak peker Samisk språkråd på at terminologiarbeidet må organiseres, og derfor er det viktig at også Samisk orddatabank etableres slik Sametinget i sak R 34/91 har foreslått. Departementet bør snarest ta de nødvendige skritt slik at ordningen kan tre i kraft.

Det er i dag stor mangel på forskjellige ordbøker og fastsatte termer. Dette vanskeliggjør språkarbeidet og kan i noen tilfelle til og med totalt hindre bruken av samisk. Termutviklingsarbeid har stort sett vært ganske tilfeldig. Det er ytterst nødvendig å få forgang på terminsamlingsarbeidet for å skape bedre bruksmuligheter og fange opp flere brukere. Utviklingen generelt har skjedd så fort at tusenvis av nye gjenstander og ting mangler samisk navn. I dag er det slik at det kun er fagarbeidere som til en viss grad kan bruke språket fullt ut, fordi de ved ordavledning kan lage nye ord. I forbindelse med termarbeid kan det også søkes bistand i fra Norsk språkråd. Godkjente termer og andre viktige dokumenter som gjelder faget samisk språk må gjøres tilgjengelig for brukerne.

Det er også behov for å utarbeide rettskrivningsregler for samisk språk. Normerings- og rettskrivningsspørsmål for samisk krever imidlertid nordisk samordning (Ot.prp. nr. 60 (1989-90)). Sametinget har i sak R 34/91 pekt på at det vil være aktuelt å opprette et helt nytt organ for disse spørsmål, eller at Samisk språknemnd omorganiseres. Sametinget uttalte der følgende:

*" .... Den framtidige utvikling og bruk av det samiske språk er en nordisk fellesoppgave både for den samiske befolkning og myndigheter.
... Sametinget viser til at det er behov for et nordisk offentlig organ for det samiske språkarbeidet i framtiden."*

Samisk språkråd bør i samarbeid med Samisk språknemnd fremme et konkret forslag til ny organisering i henhold til Sametingets tidligere vedtak. Dette forslaget bør så behandles av Sametinget i Norge og Sverige, og Sameparlamentet i Finland, med sikte på en felles holdning til arbeidet framover.

Samisk språkråd anser at arrangering av samiske språkkurs er viktig. Primært er imidlertid dette oppgaver som må løses av utdanningssektoren. Også etter Sametingets oppfatning er det viktig å få etablert faste undervisningstilbud for voksne som trenger undervisning i samisk på grunnskolenivå. Sametinget har understreket en rekke ganger at det er viktig at også forelderegenerasjonen gjenvinner sitt språk og kan være aktive språkbrukere, samt at arenaer hvor samisk benyttes naturlig må styrkes, også utenfor læringsinstitusjoner.

I forbindelse med opplæring i samisk vil Sametinget vise til Ot. prp. nr. 60 (1989-90), pkt. 4.14.2 - Rett til opplæring i samisk, der det bl.a. heter at:

"Departementet mener at de særskilte opplæringsbehov i samisk språk som mange samer ennå i mange år vil ha, bør medføre at reglene for tilskudd til særskilte målgrupper etter voksenopplæringslovens § 24 bør tilpasses samer som mangler en grunnleggende opplæring i samisk språk.

Departementet foreslår at kostnadene for denne opplæringen helt ut skal dekkes av staten. Dette følger av myndighetenes særlige ansvar for å bevare det samiske språket.

Retten til samiskopplæring etter den foreslåtte bestemmelsen begrenses foreløpig til grunnskolenivå.

Departementet mener det bør fastsettes nærmere vilkår for retten til opplæring, dersom dette viser seg nødvendig."

Tilrettelegging av opplæring i samisk for voksne har ikke vært prioritert, og er et område med store uklarheter m.h.t. ansvarsforhold. Prinsipielt vil det være viktig at kostnadene til førstegangsoplæring i samisk ikke hindrer deltakelse på slike kurs. Samelovens § 3-8 Rett til opplæring i samisk gir voksne som ikke har fått opplæring i samisk rett til språkopplæring. Dette er foreløpig begrenset til grunnskolenivå. Det er på det rene at praktisering av denne paragrafen blir problematisk uten nærmere regler om gjennomføringen. Derfor er det nå nødvendig å utarbeide regler for praktiseringen av denne paragrafen. Det er viktig å få etablert tilbud som medfører revitalisering av språket, og at det lages en klar målsetting som myndighetene stiller seg bak. Med hensyn til tidligere assimileringsspolitikk som medførte at samene mistet sitt språk, er det derfor rett og rimelig å forvente at dette blir kompensert av staten gjennom vederlagsfrie opplæringstiltak. De som ønsker å benytte seg av slike tilbud, må få permisjon fra sitt ordinære arbeid og få dette kompensert. Sametinget vil komme tilbake med nærmere presisering av § 3-8.

I områder hvor samisk språk ikke står sterkt bør det opprettes særskilte språk rehabiliteringssentre hvor alt foregår på samisk, og hvor språkopplæring er knyttet til samisk kultur og næringer, samt historie og tradisjoner.

Førøvrig vil det være viktig å arbeide mot de mål som er lagt til grunn for samisk språk i Sametingsplanen for 1994-1997, pkt. 5.6.1.

SAK 46/94

INNSTILLING FRA SAMETINGETS GRUPPE FOR OFOTEN OG SØR-TROMS SPRÅKOMRÅDE

Dokumenter:

- Brev av 02.07.94 fra Ardis Ronte Eriksen m/innstilling fra Sametingets gruppe for Ofoten og Sør-Troms språkområde (sendt ut tidligere)

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametingets utredningsgruppe for samisk språk i Ofoten og Sør-Troms har gjennomført en spørreundersøkelse om samisk språk blant befolkningen i 12 bygder i kommunene Lavangen, Lenvik, Evenes, Skånland og Gratangen. Svarprosenten er på 77,3 etter at 180 personer har svart av 233 forespurte. Spørreundersøkelsen viser bl. a:

43,3% (78 av 180) hører folk snakker samisk hver dag

63,9% (115 av 180) svarte at det hender at de deltar i samtaler der samisk og norsk brukes om hverandre

57,4% (74 av 129) svarte at mangel på samisk språkbeherskelse er et savn

54,8% (98 av 179) svarte at det er et savn at en ikke behersker å lese og/eller skrive samisk

Dersom alt er tilrettelagt og tilbudet gratis, ville 52,2% delta på samiskundervisning.

40,5% (73 av 180) ville velge samiskundervisning for sine barn i grunnskolen.

Jfr. spørreundersøkelsens øvrige resultater i utredningsgruppas plan side 18 - 47.

Grappa foreslår ulike konkrete tiltak for utvikling av samisk språk, som er meget positive. Det vil være naturlig å prioritere opplæringstiltak i en region hvor språket generelt står meget svakt. Det viktigste i slike områder vil være å få til en språkvekst i befolkningen, noe som på lang sikt vil kreve tospråklighet i kommuneadministrasjonene også, og derved øke språkets status. Realisering av planen kan vise seg nødvendig å ta for seg over en lengere periode. Utredninggruppen har foreslått gjennomført relativt mange straks-tiltak som Sametinget ønsker å støtte. Samisk-språkråd bør utarbeide en konkret-prioritetsplan og fremme behovet for økonomiske ressurser overfor Sametinget.

Utredningsgruppen har foreslått følgende hovedmålsetting:

"Regionenes språklige særtrekk må ikke gå tapt, men heller være en berikelse for det felles nordsamiske språket. Samer i Ofoten-Sør-Troms-regionen må sikres funksjonell muntlig og skriftlig tospråklighet, uansett bosted, samisk-kunnskaper i dag eller hovedspråk i hjemmet."

Sametinget vil foreslå følgende overordnet målsetting som vil være likelydende for alle de tre språkområdene som er utredet av Sametinget:

Samisk språk i Ofoten og Sør-Troms skal bevares og gis mulighet for videre utvikling.

Under det overordnede mål, foreslås det følgende 4 delmål:

1. Samisk språk i Ofoten og Sør-Troms skal kunne brukes aktivt både muntlig og skriftlig
2. Samisk språk i Ofoten og Sør-Troms må gis status
3. Styrke samiske barns identitet gjennom kunnskap i samisk språk
4. Styrke samisk fellesskapsfølelse

Arbeidet mot måloppnåelse på dette felt fordrer at det arbeides målbevisst, samt at nødvendige prioriteringer i tiltak gjennomføres. Skal samisk i området revitaliseres og bli levedyktig, medfører det at arenaer hvor samisk benyttes naturlig må styrkes, samt at flere skapes. Arenaer for samisk språk må med andre ord også skapes utenfor læringsinstitusjoner som barnehage og skole.

En målsetting om aktivt bruk av samisk i området krever i tillegg til at barn får opplæring i samisk, også at foreldregenerasjonen må være aktive språkbrukere. Barn må ha andre arenaer enn barnehage og skole for sin språklige utfoldelse - og hjemmet et naturlig sted for aktivitet og språkutvikling. Om det ikke satses på at også foreldregenerasjonen gjenvinner sitt språk vil resultatene sannsynligvis ikke bli etter forventningene, fordi mest eldre og barn/unge behersker samisk i varierende grad.

For å styrke barns identitet må det skje et nært samarbeid mellom barnas hjem og barnehage/skole. En sterk identitets- og fellesskapsfølelse vil være en av forutsetningene for å motivere barn og unge til å lære og dernest ta i bruk et språk med lav status og få bruksområder.

For å ha muligheter til å lykkes i arbeidet med å styrke samisk i Ofoten og Sør-Troms er det nødvendig med en langsiktig planlegging. I planlegging av tiltak vil det være viktig å ha i tankene de menneskelige faktorene. Stor mangel på menneskelige ressurser gjør det nødvendig å prioritere tiltak som gir de beste og mest varige resultater, d.v.s. størst mulig effekt av ressursbruken. Oppbygging av kompetanse, samt opplæring i samisk må nødvendigvis være høyt prioriterte oppgaver.

Konklusjon:

Sametinget støtter utredningsgruppens framlagte forslag til tiltak, i tillegg vil utredningen for styrking av samisk i Ofoten og Sør-Troms være til nytte også for lule- og sørsamiske området.

Sametinget ser det som naturlig at oppfølgingsansvaret for utredningen tillegges Samisk språkråd. Samisk språkråds samarbeidspartnere i gjennomføringen av arbeidet bør i første rekke være Samisk utdanningsråd, Samisk Høgskole/Sámi Allaskuvla og Nordisk Samisk Institutt. Også kommuner og andre utdanningsinstitusjoner vil være aktuelle og nødvendige samarbeidspartnere.

Sametinget og Samisk språkråd søker å skaffe økonomiske midler til foreslåtte tiltak gjennom ulike fagdepartement. Målet må være at samer som ønsker å delta i språkopplæring ikke lider

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 23

økonomisk tap. De som tar opplæring i samisk, må derfor få permisjon fra sitt ordinære arbeid og få dette kompensert. I tillegg må det arbeides for at økonomiske midler til prosjekter for styrking av samisk språk utenfor forvaltningsområdet for Samelovens språkregler, innarbeides i budsjettet for Samisk språkråd.

Opplæringstiltak i samisk bør være et prioritert område i forbindelse med utvikling av samisk språk utenfor forvaltningsområdet.

SAK 47/94 MØTEPLAN FOR SAMETINGET 1995

Dokumenter:

- Kalender 1995

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametinget vedtar følgende møteplan for plenumsmøtene i 1995.

1995: Uke 8	20. - 24. februar
Uke 22	29. mai - 2. juni
Uke 38	18. - 22. september
Uke 47	20. - 24. november

Sametingsrådet vil komme tilbake med et eventuelt forslag om å redusere antall plenumsmøter etter rådets budsjettbehandling i januar 1995. Dette vil eventuelt medføre at de to plenumsmøtene på høsten slås sammen til et plenumsmøte.

SAK 48/94 PERMISJONSSØKNAD - OLE HENRIK MAGGA

Dokumenter:

- Brev av 26.10.94 fra Ole Henrik Magga
- Sametingsrådets vedtak, R 106/94

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametinget har ingen merknader til Sametingsrådets behandling av president Ole Henrik Maggas permisjon i sak 106/94.

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 4/94 - VEDTAKSDEL

Side: 24

Ved protokollen:

Kirsti Nystad
E i Kirsti Nystad